

dle patentu tohoto ku výkonu práva honebního. I držitelům ohražených zahrad přísluší podíl ve výnosu propachtované obecní honby: Jak rozdělití jest čistý výnos z obecní honby, bylo svrchu řečeno (ad 4); proto nesmí se pachtu z honby užití k účelům obce ani zařaditi do rozpočtu obecního (rozh. spr. s. dv. ze dne 28. listopadu 1879 č. 628).

III. Honební zákony zemské a nařízení.

Pro král. České vydán byl zvláštní honební zákon ze dne 1. června 1866 č. 49 z. z., který v mnohém se uchyluje od honebního patentu ze dne 7. března 1849. Nař. min. vnitra ze dne 25. prosince 1872 č. 257 ř. z. vytýká bližší ustanovení o výkonu obecní honby a o propachtování honby. Předpisy o honebních lístcích obsahují: zem. z. ze dne 9. ledna 1882 č. 36 z. z. pro Moravu; zem. z. ze dne 2. července 1877 č. 27 pro Slezsko; zem. zák. pro Dolní Rakousy ze dne 29. prosince 1880 č. 19 z. z. z r. 1881; výnos místodrž. ze dne 11. dubna 1852 č. 598 z. z. č. 142 pro Horní Rakousy; zem. zák. ze dne 27. listopadu 1881 č. 28 z. z. pro Štýrsko; z. z. ze dne 17. dubna 1884 č. 9 z. z. pro Krajinu; z. z. ze dne 30. června 1886 č. 12 z. z. pro Istrii; nař. místodrž. ze dne 10. srpna 1886 č. 11.689 z. z. č. 13 pro Přímoří.

Další předpisy o šetření zvěře vytýkají zemské zákony: pro Moravu ze dne 31. března 1873 č. 36 z. z. a ze dne 2. srpna 1875 č. 39 z. z.; pro Slezsko ze dne 2. července 1877 č. 26 z. z.; pro Halič ze dne 19. července 1869 č. 26 z. z. a ze dne 30. ledna 1875; pro Bukovinu ze dne 20. prosince 1874 č. 4 z. z. z r. 1875; pro Dolní Rakousy ze dne 19. února 1873 č. 31 z. z. a ze dne 11. února 1882 č. 36 z. z.; pro Gorici a Gradišku ze dne 15. července 1879 č. 18 z. z.; pro Istrii ze dne 18. listopadu 1882 č. 28. z. z. a ze dne 30. června 1886 č. 10. z. z.; pro Korutany ze dne 27. ledna 1878 č. 4 z. z.; pro Krajinu ze dne 20. prosince 1874 č. 6 z. z. z r. 1875; pro Horní Rakousy ze dne 27. února 1874 č. 7 z. z.; pro Solnohradsko ze dne 20. prosince 1874 č. 5 z. z. z r. 1875; pro Štýrsko ze dne 8. června 1876 č. 22 z. z.; pro Tyroly a Vorarlberk vyhláška místodrž. ze dne 5. března 1872 č. 19 z. z. a ze dne 28. května 1875 č. 36 z. z.; pro Terst ze dne 2. března 1882 č. 10. z. z.

Předpisy o hubení dravé zvěře obsaženy jsou: v z. z. pro Bukovinu ze dne 1. října 1870 č. 32 z. z.; pro Halič ze dne 11. května 1886 č. 10. z. z.; pro Krajinu vyhl. zemsk. výboru ze dne 12. prosince 1869 č. 2 z. z. z r. 1870 a vyhl. ze dne 14. listopadu 1883 č. 7242, č. 8 z. z.; pro Dolní Rakousy výn. místodrž. ze dne 27. prosince 1852 č. 473 z. z. z r. 1853; pro Horní Rakousy výn. místodrž. ze dne 16. listopadu 1854 č. 24 z. z.; pro Solnohradsko výn. místodrž. ze dne 25. prosince 1852 č. 447 z. z.; pro Tyrolsko nař. místodrž. ze dne 16. září 1862 č. 59 z. z.

Právo chudých.

I. V občanském řízení sporném.

1. Pojem.

Chudým ve smyslu civ. řádu soudního nazývá se onen, kdo bez zkrácení nutné výživy pro sebe a svou rodinu t. j. osoby, jež po zákonu vyživovati jest povinen (§ 65 odst. 2 c. ř. s.), není s to, aby náklady s vedením sporu spojené zapravil.

Práve m chudých nazýváme souhrn výhod, jež jsou chudému ve sporu poskytovány (§§ 63 a 64 c. ř. s.).

Aby ta která osoba naprosto žádného jmění neměla, se k pojmu chudoby nevyhledává. Rozhodným bude vždycky poměr mezi výdělkem osoby této z jedné a velikostí možných nákladů na nuznou výživu její z druhé strany a z toho plynoucí neschopnost náklady, jež dle všeho s rozepří, o kterou jde, budou spojeny, zapraviti (srov. mot. vl. osn. str. 290).

2. Podmět.

Podmětem práva chudých může býti jen osoba fysická, nikoliv i osoby právnické, zejména ne správa konkursní podstaty (arg. § 63 slova: »výživy pro sebe a rodinu svou«). Jestli osoba tato sama jako strana v rozepří vystupuje či s jinými společenství v rozepří tvoří, jest nerozhodno. Nezletilé děti, při kterých jsou podmínky § 63 c. ř. s., mohou zajisté také práva chudoby dojíti, třeba i měly zámožné rodiče a třeba i otec jejich je u soudu jako zákonný jejich zástupce, zastupoval. Neboť veden-li jest proces jménem jejich, mohou jen ony k placení nákladů rozepře býti odsouzeny, nikoli jejich zákonný zástupce a nutno proto podmínky § 63 c. ř. s. pouze dle jejich osoby a nikoli dle rodičů posuzovati (srv. popl. zák. p. s. 75 lit. p) a contr.). Jinak Neumann: Commentar zu den C. P. G. str. 270 odvolává se na rozhodnutí správního soudního dvoru, Budwinski č. 2074 a 8391.

Cizinci může býti v Rakousku právo chudých jen potud propůjčeno, pokud jest mezi jeho vlastní a Rakouskem v příčině té zachována reciprocita formální, t. j. pokud občanům rakouským se také ve vlastní cizincově práva chudoby dostává. Reciprocita tato jest státními smlouvami uznána co do Francie, Italie, Švýcarska, Německa, Lucemburku, Srbska a Uher (srov. Schauer pozn. 1 k § 63, Schrutka: Neue oest. C. P.-Gesetzgebung str. 219, Neumann l. c. str. 261 p. 7., Walker Streitfragen str. 79 a násl.

Je-li v konkrétním případě pochybno, zdali reciprocita státem cizince, jenž za udělení práva chudých v Rakousku žádá, jest uznávána, má si soud o tom opatřiti prohlášení ministerstva spravedlnosti, které jest pak pro soudy závazno (§ 63 odst. 2 c. ř. s.).

3. Obsah.

Právo chudých obmezuje se v působnosti své jen na tu kterou záležitost právní, pro niž bylo uděleno, a nevztahuje se tedy na všechny rozepře nebo záležitosti, které by strana chudá měla projednati (§ 63 c. ř. s. slova »für dieselbe«).

Bylo-li však propůjčeno pro určitou rozepří vůbec, platí netoliko pro řízení v instanci první, nýbrž i pro řízení opravné a pro řízení exekuční, ačli toto do jednoho roku po právoplatném rozhodnutí sporu bylo zahájeno. Nestalo-li se tak nebo má-li býti vedena exekuce na základě titulu, jenž v řízení před soudem civilním nepovstal (na př. § 1 č. 8—12, č. 14 až 18 exek. ř.), třeba práva chudých pro řízení exekuční zvláště vydobýti (§ 2 odst. 1 min. nař. z 23. května 1897 č. 130 ř. z. a § 78 exek. ř.).

Rozumí se, že může právo chudých také jen pro určitý oddíl rozepře, na př. jen pro řízení odvolací býti vydobyto, a rovněž není překážky, aby právo chudých bylo povoleno i k cíli podání žádosti za vydání rozkazu platebního v řízení upomínacím nebo pro dokazování k zachování průvodů (srv. Neumann str. 271).

Obsah práva chudých záleží dle § 64 c. ř. s. v tom, že chudý

a) již od okamžiku, kdy za právo chudých zažádal, sprostěn jest prozatím povinnosti platiti kolky a jiné poplatky státní, které by v rozepři platiti měl (§ 64 č. 1 c. ř. s.);

b) že vůbec zbaven jest nutnosti dáti žalobní kauci (složiti přísahu paupertní (§ 60 c. ř. s.), ku které by jinak byl povinen (ovšem od jiných jistot procesních osvobozen není); § 64 č. 2 c. ř. s.;

c) že pokud jde o rozepře, v nichž zastupování stran advokáty jest nutno, má právo žádati, aby byl pro něho k prozatímně bezúplatnému hájení jeho práv zřízen advokát (§ 64 č. 3 c. ř. s.);

d) že v případech, kdy sice nejde o proces advokátský, kdy však nutno (nikoli kdy jen tak možno učiniti; mot. vl. osn. str. 209) žalobu podati u soudu mimo bydliště nebo místo trvalého pobytu, může žalobu vznéstí protokolárně u okresního soudu svého bydliště nebo svého pobytu (před úředníkem soudcovským, nikoli pouze v soudní kanceláři, § 209, 319 č. 1 j. ř.) a žádati, aby protokol sepsaný byl zaslán soudu procesnímu, jenž by pro něho k bezúplatnému hájení jeho práv při ústním přelíčení zřídil z řady úředníků státního zastupitelstva nebo soudu zástupce (§ 64 č. 4 c. ř. s.);

e) že chce-li vznéstí proti rozsudku okresního soudu, nebo i soudu sborového v případě čl. XIV. č. 1 úv. z. k jur. n. (srov. Dvořák v Právniku r. 1897, str. 827, pozn. 9) odvolání, k hájení svému ještě žádného advokáta nemá a odvolání své do protokolu podati nemůže, poněvadž v místě soudu jsou nejméně dva advokáti usedlí (§ 465 odst. 2 c. ř. s.), má soud procesní k návrhu nebo i ex officio ustanoviti nějakého úředníka státního zastupitelstva nebo soudu, aby za stranu chudou spis odvolací sepsal, jej podpisem svým na místě podpisu advokáta opatřil a v čas podal (§ 90 zák. o s. org.);

f) že jest dočasně sprostěn povinnosti zapraviti poplatky vyslaných soudních úředníků a sluhů, poplatky orgánů výkonných, svědků a znalců, náklady na soudní vyhotovení opisů protokolů, příloh i rubrik, náklady na potřebné vyhlášky a konečně na nutné výdaje (na př. cestovné, stravné a pod.), které učinili zákonní zástupcové procesním soudem zřízením (opatrovník) neb advokát nebo zástupce chudé straně daný (§ 64 č. 5 c. ř. s., výn. min. fin. z 8. února 1853, č. 110 ř. z. a § 21 cit. min. n. z r. 1897).

Poplatky tyto a výdaje založí se prozatímně z pokladny státní t. j. z úředního paušálu, jehož případné doplnění, když by pak k jiným účelům svým nestačil, lze vydobyti (§ 134 j. ř.). Při soudech sborových a větších soudech okresních zapisují se zálohy za stranu chudou činěné v tabelu dle formuláře č. 18 k j. ř. (§ 134 j. ř.). Jestli z více osob soudního řízení se účastnících jen některé práva chudých požívají, zaznamenávají se poplatky, jež by osoby právo chudých mající měly vynaložiti, kdyby jim osvobození nebylo propůjčeno ve formuláři předepsaném v § 136 j. ř. (form. č. 19), který po skončeném řízení úřadu k vyměřování poplatků povolánému se zaslati má.

Chudý nemůže však žádati, aby byly za něho založeny i náklady spojené s výkonem vazby k jeho žádosti povolené (srv. §§ 48, 354, 355, 366, 386 exek. ř. a § 2 odst. 2 cit. min. n. z r. 1897).

g) Právo chudých chová konečně v sobě i osvobození od poštovního za podání zástupců chudých soudu nebo jiným úřadům a za vyřízení na

stranu chudou nebo jejímu zástupci jdoucí. Podání taková k dopravě poště odevzdaná i soudní vyřízení shora zmíněná musí býti opatřena poznámkou ukazující k tomu, že podání nebo vyřízení ono doručeno býti má v záležitosti, pro kterou bylo právo chudých propůjčeno. »V záležitosti chudého N. N. (čl. II. odst. 13 a čl. IV. zák. ze dne 2. října 1865 č. 108 ř. z.) (Ovšem má dle § 344 č. 4 j. ř. doručení straně chudé nebo jejímu zástupci v doručném okrese pošty podací díti se vždy sluhou soudním a nikoli poštou.)

Co do stránky subjektivní obmezuje se právo chudých jen na osobu chudou samu a nevztahuje se ani na spolčníky rozepře ani na její právní nástupce. Jestli mezi více spolčníky jen jeden nebo někteří mají právo chudých, náleží ostatním zapravovati kolky a poplatky v celém obnosu (§ 1 cit. min. nař. z r. 1897), leč že by šlo o poplatky a kolky, kterých bylo použiti nebo zaplatiti při podáních nebo protokolech toliko s chudou stranou sepsaných.

4. Udělení práva chudých.

Udělení práva chudých předpokládá:

- a) průkaz chudoby,
- b) žádost za jeho propůjčení.

Ad a) Průkaz chudoby třeba podati vždycky ve formě listinné vysvědčení o majetkových poměrech žadatele (§§ 63 a 65 odst. 2 c. ř. s.). Ve vysvědčení tom, jež v době posledních 6 měsíců musí býti vydáno nebo alespoň v této době všemi příslušnými úřady nově stvrzeno (§ 6 cit. min. nař. z r. 1897), jest označiti příjem, který žadateli ze živnosti jeho nebo z jiných pramenů plyne, nutno udati jménem osoby, o jejichž výživu se žadatel starati má, a výslovně potvrditi, že mu jest bez zkrácení nuzné výživy pro něho a rodinu potřebné nemožno, náklady na vedení rozepře zapraviti (§ 63 odst. 2 c. ř. s. a § 4 cit. min. n.).

Vysvědčení toto, jež nepodléhá ani poplatku ani kolku (§ cit. min. nař.) vydává buď

- α) obec, buď
- β) poručenský resp. opatrovnický úřad žadatelův (§ 65 odst. 3 c. ř. s.).

Ad α) Vydati vysvědčení o chudobě jest oprávněn starosta resp. náměstek oné obce, v níž žadatel právě své bydliště nebo svůj trvalý pobyt má (nikoli tedy, kde se jen přechodně zdržuje). Srov. § 65 c. ř. s. a § 7 odst. 1 cit. min. nař.

Žádost za udělení vysvědčení podaná obci doložena býti má zodpovědným dotazníkem obsahujícím udání žadatelovo o stáří, stavu, náboženství, povolání i všech poměrech rodinných i výdělkových a jeho výdajích. Dotazník ten budiž potvrzen domácím pánem žadatelovým a příslušným duchovním správcem (přednostou náboženské obce židovské).

Pro dotazník tento předepsán jest uvedeným nařízením min. z r. 1897 zvláštní formulář, jemuž jest i připojen formulář vysvědčení, jehož vyplněním po eventuálním šetření předchozím o pravdě udání žadatelových předsevzatým se vysvědčení udílí.

Vydáno-li jest vysvědčení toto obcí, která nemá vlastního statutu, musí býti potvrzeno zeměpanským politickým úřadem okresním (c. k. okr. hejtmanstvím). Potvrzení to má vydobýti sám úřad obecní, ač-li strana si nevyhradí, že chce vysvědčení ono sama c. k. okr. hejtmanství k potvrzení předložiti (§§ 4—17 cit. min. nař.).

Odepírá-li obec vydati vysvědčení žádané, lze si stěžovati proti tomu, jde-li o obce s vlastním statutem, k zemské vládě, při ostatních obcích k zeměpanskému úřadu okresnímu a proti rozhodnutí tomuto, zní-li zamítavě, k zemské vládě. Tato rozhoduje vždy s konečnou platností (§ 19 cit. min. nař.).

Ad β) Soud vrchnoporučenský resp. vrchnoopatrovnický může vydati vysvědčení o chudobě osobám stojícím pod jeho mocí poručenskou resp. kuratelní. Vysvědčení to nevyžaduje dalšího potvrzení.

Proti odepření žádaného vysvědčení jsou připuštěny obyčejné prostředky opravné dle §§ 9 a násl. cí. pat. z 9. srpna 1854, č. 208 ř. z.

Kdo ve vysvědčení k vydobytí práva chudých vydaném vědomě nesprávné udaje učiní nebo nesprávné věci vědomě za pravdivé potvrdí, toho stihá vedle všeobecných následků, které nesprávnosti v úřadování v zápětí mají, bylo-li právo chudých propůjčeno, i ručení za ony částky, jež strana platiti byla prozatím osvobozena, za náklady případného zastupování advokátem a za všelikou jinou způsobenou škodu (§ 69 odst. 2 c. ř. s. a § 8 odst. 2 cit. min. nař.). Nároky náhradní proti osobě této nutno prováděti cestou sporu. Pokud jde o nároky eráru, vystoupí finanční prokuratura, které se o tom dle § 135 již sdělení učiní.

Jestli strana sama nepravými udaji vyloudila propůjčení práva chudých, jest i uložiti trest na svévoli až do obnosu 200 zl. (§§ 69 odst. 1 a 220c. ř. s.).

Ad δ) Žádost za propůjčení práva chudých může býti podána jen u soudu procesního prvě stolice (§ 65 c. ř. s.). Žádáno-li za právo chudých pro řízení exekuční, budiž žádost vznesena u soudu exekuci povolujícího (§ 2 odst. 1 cit. min. nař.). Nemá-li strana chudá své bydliště nebo svůj pobyt trvalý v obvodu dotčeného soudu, může žádost svoji přednésti u okresního soudu svého bydliště nebo svého trvalého pobytu (§ 65 odst. 1 c. ř. s.).

Vyjímaje případ tento, kdy nutno žádost vznésti jen protokolárně, možno za udělení práva chudých žádati, jak písemným podáním, tak i ústním přednesením do protokolu, ať již k přijetí žádosti této jest soud okresní nebo soud sborový příslušným (§ 72 odst. 3 j. ř.).

Co do formy vykazovati musí žádost písemně podaná všeobecné náležitosti stanovené v §§ 74 a násl. c. ř. s. (srov. »Podání«), s tou toliko odchýlkou, že jest ji podati jen v jednom stejnopisu a že nemusí býti podepsána advokátem (§ 72 odst. 3 a § 27 odst. 1 c. ř. s.). Byla-li žádost učiněna ústně do protokolu, přijde k platnosti § 79 odst. 1 c. ř. s. Protokol tento sepsati má sama soudní kancelář, aniž by bylo třeba intervence soudcovy (§ 56 z. o s. org. a § 319 posl. odst. j. ř.).

Kolků ani na žádost písemnou ani na protokol zapotřebí není (popl. zák. pol. s. 44 a výnosy min. fin. ze dne 4. září 1852 č. 30.830, ze dne 20. května 1895 č. 5341 a ze dne 29. listopadu 1880 č. 20.524 uvedené v Com. Neumann-ově str. 275 pozn. 1).

Co do obsahu vykazovati má žádost za propůjčení práva chudých vedle uvedení fakt právo žadatelovo zdůvodňujících zejména i označení právní záležitosti, pro kterou má býti právo uděleno (§ 65 odst. 2 c. ř. s.), k čemuž se po případě připojuje prosba, aby dán byl bezúplatný právní zástupce resp. v případě § 64 č. 4. c. ř. s., aby ustanoven byl úředník, by žadatele při veřejném přelíčení u soudu procesního zastával. Průkaz, že nárok žalobní jest spravedlivý a žaloba důvodna se nežadá.

5. Rozhodnutí a opravní prostředky.

a) Rozhodnutí o žádosti za právo chudých přísluší vždycky soudu procesnímu první stolice a to i tenkrát, bylo-li žádáno za povolení práva chudých teprve pro instanci vyšší (§ 66 odst. 1 c. ř. s.).

Podána-li žádost nikoli u soudu procesního, nýbrž u okresního soudu bydliště nebo pobytu žadatelova (§ 64 č. 4 c. ř. s.), musí kancelář protokol o tom sepsaný soudu procesnímu k rozhodnutí zaslati (§ 200 j. ř.).

Při soudech okresních jest k rozhodnutí o žádosti této povolán samosoudce, při soudech sborových senát. Povoluje li se však právo chudých, netřeba ani u soudů sborových k tomu usnášení se senátu (§ 37 č. 4 zák. o s. org.).

Rozhodnutí své vydává soud bez předchozího ústního líčení. Má-li třeba nějakého vysvětlení, opatří si je z moci úřední, po případě výslechem stran (§ 86 j. ř.). Výrok svůj vyhotovuje ve formě usnesení.

Propůjčuje-li soud právo chudých, rozhoduje také, jde-li o spor advokátský, že má býti straně chudé k prozatímně bezúplatnému hájení práva jejího zřízen advokát. Usnesení toto sděluje se zasláním vyhotovení pro stranu chudou určeného s výborem příslušné advokátní komory, kterému náleží advokáta pojmenovati (viz kniha formulářů č. 8 a 9). Jméno zřízeného advokáta vepíše se u advokátní komory ve vyřízení pro stranu určené, načež se jí toto přímo doručuje (§ 132 j. ř.). Advokát ustanovený vyrozuměn jest o svém zřízení výborem advokátní komory.

Žádáno-li za ustanovení zástupce k ústnímu přelíčení dle § 64 č. 4 c. ř. s., určí soud k tomu podobně, jako jde-li v případě § 90 z. o. s. org. o sepsání odvolacího spisu, některého úředníka státního zastupitelstva v místě procesního soudu se nalézajícího nebo soudu. Úkol tento může dle § 133 j. ř. i některému z kancelářských úředníků býti svěřen. Jest však při těchto toho dbáti, aby měli potřebných vědomostí a zkušeností a aby k tomu nebyly určovány osoby, jež by mohly toho použití k tomu, že by se i jinými záležitostmi stran obíraly a za ně podání spisovaly. Zřízení tohoto zástupce děje se v případě § 64 č. 4 c. ř. s. ve výměru žalobním, v případě § 90 z. o. s. org. zvláštním usnesením. Úředníku k zastupování takovému určenému sdělí se koncept tohoto usnesení k nahlédnutí, čímž jeho vyrozumění i zmocnění ke všem potřebným úkonům jest provedeno, aniž by již plné moci strany zapotřebí měl (§ 133 posl. odst. j. ř.). Povolán-li úředník státního zastupitelstva k tomuto úkolu, třeba se co do volby jeho osoby dohodnouti se státním zástupcem. (Srv. zodpov. ot. k § 64 c. ř. s.)

Nastane-li během rozepře nutnost předsevzítí nějaký úkon procesní, jenž spolupůsobení advokátova dle předpisu zákona nezbytně vyžaduje, mimo obvod sborového soudu I. stolice, v němž advokát pro stranu chudou zřízený má své sídlo, má na žádost tohoto advokáta nebo chudé strany výbor advokátní komory dle toho příslušné zřídit advokáta v obvodu sborového soudu, v němž úkon onen provéstí jest, sídlícího, aby při úkonu tomto za stranu intervenoval (§ 67 c. ř. s.).

Bylo-li právo chudých uděleno, podrží se vysvědčení chudoby ve spisech soudních (§ 4 odst. 2 cit. min. nař. z r. 1897) a na obálce nebo hřbetu spisovém té které právní záležitosti se červeným inkoustem propůjčené právo chudých vyznačí (§ 267 j. ř.).

b) Co do opravních prostředků v řízení o udělení práva chudých platí následující:

Proti propůjčení práva chudých jest každý opravní prostředek vyloučen (§ 72 odst. 2 c. ř. s.). Proti vyřízení žádost zamítajícimu jest dopuštěn pravidelný rekurs, kterémuž však může sám první soudce vyhověti (§ 522 odst. 1 c. ř. s.).

Rozhodnutí o podaném rekursu podléhá u soudu rekursního vždycky usnášení senátu. (Jinak Neumann I. c. str. 287 přihlížeje k citaci § 37 v § 42 zák. o s. org. Však § 37 mluví pod č. 4 toliko o »povolení práva chudých« t. j. v instanci první, nikoli o vyřízení stížností proti nepovolení podané. Může tedy § 42 míti, pokud se i § 37 č. 4 dovolává, jen tenkrát praktický význam, když soud vrchní jest procesním soudem I. instance t. j. ve sporech syndikátních.

Rekurs může býti podán i protokolárně. Je-li vznesen písemně, nevyhledává podpisu advokátova (§ 72 odst. 3 c. ř. s.). Tak i Neumann I. c. str. 185, 295, 302, jinak Dvořák: Právnik 1897 str. 835 a násl.

Odepře-li v případě § 67 c. ř. s. výbor advokátní komory zříditi advokáta k provedení toho kterého procesního úkonu, jest proti vyřízení tomuto možna stížnost k vrchnímu soudu zemskému (srov. Neumann I. c. str. 289).

6. Účinek žádosti za udělení práva chudých na spor.

Žádostí za udělení práva chudých není strana zbavena povinností vpuštění se ve spor ani nenabývá práva odpírati pokračování v řízení nebo žádati za prodloužení lhůty nebo odložení roku.

Z pravidla toho dopouští zákon výjimku pro řízení před soudy sborovými pro případ, že by strana žalovaná advokáta dosud nemající ihned po obdržení žaloby podala žádost za udělení práva chudých, pokud se týče, za zřízení zástupce ex offio, však žádost tato v čas vyřízena nebyla. V případě tomto stranou nezaviněném není možno ji stíhati kontumací proto, že v čas odpověď na žalobu nepodala nebo s advokátem k přelíčení nedostavila (§ 73 c. ř. s.), nýbrž nutno ex officio rok odložiti resp. lhůtu prodloužiti (§§ 128 odst. 2, 134 č. 1 c. ř. s.).

7. Pominutí práva chudých.

Právo chudých pomijí:

a) úmrtím osoby oprávněné. Na dědice právo chudých nepřechází. Pominutí nastává ipso iure, aniž by vyžadovalo výroku soudního. Jsou-li při dědicích podmínky, za kterých mají na právo chudých nárok, musí zvláště o propůjčení jeho zažádati (§ 68 odst. 1 c. ř. s.);

b) odpadnutím podmínek, za kterých právo chudých může býti uděleno, na př. změna majetkových poměrů oprávněného, pokud jde o cizince, změna v reciprocitě a pod. V případech těchto nenastává zánik práva chudých sám sebou, nýbrž vyhledává výroku procesního soudu první stolice, který ať k návrhu ať z moci úřední se učiní (§ 68 c. ř. s.). Soud rozhoduje bez předchozího ústního přelíčení, může však potřebná vysvětlení si z moci úřední opatřiti (§ 72 odst. 1 c. ř. s. a § 86 j. ř.). Výrok tento nemá tu rázu deklaratorního t. j. nemá za účel toliko konstatovati, že ztráta práva ipso iure změnou poměrů nastala, nýbrž má moc konstitutivní, působě sám zánik onen. Proto také nenastávají účinky zániku onoho teprve právní mocí soudního výroku, nikoli již nastalou změnou poměrů a nemusí tudíž strana nahražovati poplatky a vydaje, od jichž zapravení na základě práva chudých až do toho okamžiku byla osvobozena. (Tak i Neumann I. c. str. 290. Jinak Dvořák I. c. str. 833.) Srv. i zodp. ot. k § 68 č. 2 c. ř. s.

V případech ad *a)* a *b)* zanikají uhasnutím práva chudých veškeré výhody obsah jeho tvořící. Jen plná moc advokáta nepomijí ipso iure, nýbrž přestává toliko povinnost advokátova stranu resp. dědice, jež si práva chudých nezjednali, bezúplatně zastupovati. Nechce-li strana odměnu jeho platiti, může advokát dle všeobecných zásad plnou moc a zastupování vypověděti (§ 36 c. ř. s.).

Právo chudých zaniká dále:

c) výrokem soudu, jestliže se dodatně zjistí, že nebylo již původně podmínek k jeho propůjčení. Výrok tento vydati může soud procesní první stolice buď *ex officio* buď k návrhu (§ 68 odst. 2 c. ř. s.).

Strana k právu chudých původně připuštěná, jíž však později právo toto bylo odňato, může býti k návrhu odsouzena, aby zapravila ony obnosy, od jejichž zaplacení byla prozatím osvobozena. Dle majetkových poměrů jejich může jí býti uložena i jen částečná náhrada obnosů těchto.

Návrh tento může učiniti jen »účastník« (§ 71 odst. 1 c. ř. s.) t. j. onen subjekt právní, jemuž se má dostati obnosů, jichž zapravení bylo straně chudé prozatím prominuto; tedy advokát, pokud jde o palmare, finanční orgán *noe* *eráru* poplatkového, pokud jde o kolky a poplatky soudní, přednosta soudu, jenž hotové náklady z úředního paušálu soudního založil, jménem *eráru* justičního, pokud jde o částky založené atd.

Co do pořadí, v jakém dodatečně zapravení obnosu straně chudé prozatímně prominutých diti se má, stanoví § 71 odst. 2 c. ř. s., že má býti straně uložena nejprve náhrada hotových výdajů, jež byly dle § 64 č. 5 c. ř. s. státní pokladnou zapraveny, pak zaplacení poplatků advokáta straně chudé daného a na konec zapravení kolků a poplatků státních.

d) Jestli advokát vida, že domahání nebo hájení práva strany chudé jemu uložené jest marným nebo svévolným, vydobude si u soudu procesního první stolice sprostění úkolu tohoto, zaniká právní mocí tohoto usnesení, jde-li o rozepře advokátské, i propůjčené právo chudých (čl. XXXIII. úv. z. k c. ř. s.).

e) Právo chudých konečně pomijí i úplným vyřízením záležitosti, pro kterou bylo dáno.

8. Zapravení poplatků prozatímně prominutých nebo založených odpůrcem strany chudé.

Byla-li rozsudkem ve věci hlavní vydaným odsouzena strana chudá k zaplacení nákladů rozepře, promijejí se jí definitivně poplatky advokáta vyjímaje, obnosy, od jejichž zaplacení dle § 64 c. ř. s. jen prozatímně byla osvobozena a taktéž nemusí nahražovati poplatky státní za ni založené. (Poplatky advokátní jest jí vždycky zapraviti, jestli vůbec, ať kdykoli a jakýmkoli způsobem k jmění přijde. [Zodp. ot. k § 71 c. ř. s.]

Pakli však jest dle rozsudku povinen platiti ať úplně ať částečně náklady rozepře odpůrce práva chudých nepožívající, musí v témže poměru (úplně nebo částečně) nésti i všechny obnosy a dávky straně chudé ve sporu prozatím prominuté. Pokud jsou to zálohy z úředního paušálu dané, vyberou se přímo u něho, k čemuž se u větších soudů použije poplatkového lístku (§§ 134 a 104 a násl. j. ř.); prozatím prominuté poplatky státní a kolkové vyberou se úřadem poplatkovým, s nímž se seznam jejich zároveň s opisem rozhodnutí sdělí (§ 13 popl. zák., nař. min. z 20. pros. 1862 č. 102 ř. z. odst. 9, výnosy min. fin. z 29. července 1851 č. 14.218, 1. pros. 1853 č. 37.060 a 27 list. 1854 č. 47.988).

Poplatky advokáta mohou taktéž přímo advokátem u odpůrce na základě rozsudku poplatky ony prisuzujícího býti vybrány. Při tom mohou z právních vztahů, které strana chudá k svému odpůrci má, advokátovi činěny býti námitky jen potud, pokud jde o započtení nákladů, které chudá strana svému odpůrci v téže rozepři má nahraditi (§ 70 c. ř. s.).

II. V řízení nesporném.

O právu chudých v řízení nesporném zmiňuje se vedle pol. s. 75 lit. *p*) poplatkového zákona z r. 1850 nařízení min. financí ze dne 8. dubna 1853 č. 110 ř. z. a nařízení téhož min. ze dne 21. dubna 1892 č. 205 ř. z.

1. Uvedený předpis zákona poplatkového stanoví, že podání k vrchnoporučenskému nebo vrchnopatrovnickému soudu a vyhotovení tohoto mají býti prosty všech poplatků, jestli osoby pod poručenstvím nebo opatrovnictvím, od kterých jsou podání ona učiněna nebo pro něž vyřízení zní, jsou na nuznou výživu obmezeny a jestli také osoby k nim příslušné, které mají o ně dle zákona pečovati nebo je vyživovati, počítati jest k chudým.

Výnosem min. fin. z r. 1892 bylo k provedení tohoto předpisu stanoveno, že průkaz o chudobě ve smyslu shora uvedeném podati lze

a) buď formálním vysvědčením chudoby vydaným dle těchže ustanovení, jaká platí pro řízení sporné nebo

b) potvrzením soudního úředníka, jemuž jako referentovi náleží vésti příslušnou poručenskou nebo opatrovnickou záležitost.

ad *a*) Vysvědčení chudoby ad *a*) platí jen pro to které určité projednávání, pro které bylo vydáno a má proto býti ponecháno ve spisech.

Podání a spisy na základě takového vysvědčení od poplatků osvobozené mají býti opatřeny záznamem: »Na základě vysvědčení chudoby dle p. s. 75 p. kolku prosto.«

ad *b*) Potvrzení ad *b*) oprávněn jest vydati úředník příslušný ve všech případech, v nichž na základě své znalosti poměrů jest, aniž by mu bylo dalekosáhlá a obtížná šetření prováděti, s to, aby dosvědčil, že osoba pod mocí poručenskou nebo opatrovnickou stojící jest obmezena na nuznou výživu a že i příbuzní její, kterým náleží o ni pečovati nebo ji vyživovati, k chudým musí býti čítáni (srvn. výn. min. spr. 11. prosince 1892 č. 23.335, č. 37 věst. m. spr.).

Potvrzení toto dává se tím, že u vyřízení podání nebo při sepsání protokolu soudní úředník dotčenou písemnost opatří poznámkou: »Kolk prosto dle p. s. 75 p.« a tuto poznámku podepíše svým jménem dolože svou hodnost.

Proti odepření soudního potvrzení rekurs místa nemá. Soudci nevznikne ani ručení, ani povinnost k náhradě z potvrzení, jež v dobré víře vydal (odst. 3 a 4 cit. nař. min. fin. z r. 1892).

2. Dle nařízení ministerstva financí ze dne 8. února 1853 č. 110 ř. z. mají útraty spojené s uvalením opatrovnictví pro šílenství a blbost nebo s prodloužením poručenství nad osobami chudými, zejména cestovné a stravné znalců, poplatky a diéty soudních osob, náklady za uveřejnění vyhlášek v novinách atd. býti zapraveny z pokladny státní. Předpis tento definici chudoby nechová. Dostačí as, nemá-li osoba oňa nižádného jmění, z něhož by náklady ony mohly býti uhrazeny.

III. V řízení trestním.

Ohled, jenž vůbec v řízení soudním na chudého jest brán, objevuje se v řízení trestním

a) jednak v tom, že chudému bezúplatný obhajce se zřizuje, jednak
b) že se mu nikdy náhrada nákladů řízení trestního a výkonu trestu neukládá.

Ad a) pokládá se za chudého ten, jenž dle úvahy soudu není vzhledem k svým majetkovým poměrům s to, aby útraty obhajování ze svého zaplatil. Pokud jde o případy, kdy zastoupení obviněného obhajcem jest nutno, zřizuje se takovému chudému obviněnému bezúplatný zástupce z povinnosti úřední i bez jeho žádosti a třeba i proti výslovné jeho vůli (§§ 41 odst. 2, 440, 421 tr. ř.). Jinak ustanovuje se obhajce takový, jenž žádá-li toho chudý obviněný, aby určité oprávné prostředky jím oznámené byly provedeny, aby námitky od něho ohlášené byly odůvodněny nebo aby při hlavním přelíčení byl zastupován (§ 41 tr. ř.).

Zástupce tento bere se z řady obhajců v místě soudu usedlých (§ 42 odst. 1 tr. ř.). Není-li obhajců, může k tomu býti povolán i úředník u soudu ustanovený a k výkonu soudcovského úřadu oprávněný (§ 43 odst. 2 tr. ř.).

Ustanovení zástupce přísluší soudu. V místech, kde jest sídlo výboru advokátní komory, náleží tomu, aby obhajce chudých, má-li tento býti vzat z počtu advokátů nebo kandidátů advokacie, pojmenoval (§ 42 tr. ř.).

Zřízený obhajce jest povinen zastupování jemu svěřené převzít, leč že by radní komora důvody jeho odmítání za závažné shledala a jej toho sprostila (§ 43 odst. 1 tr. ř.).

Nutné a skutečně zaplacené hotové výlohy zástupců chudých hradí se ze státní pokladny (§ 393 odst. 2 tr. ř.).

Ad b) vztahuje se předpis § 391 tr. ř., dle něhož útraty trestního řízení nemají býti na odsouzeném dobývány, jestli by tím dle úvahy soudu výživa odsouzeného byla ohrožována nebo povinnost jeho nahraditi škodu činem trestním způsobenou nebo vyživovati příslušníky své trpěla újmu. V případě tomto má prohlásiti soud útraty tyto za nedobytné, načež spadají na účet pokladny státní.

Právo koupě zpátečné a prodeje zpátečného (pactum de retro vendendo, pactum de retro emendo).

I. Pojem.

Právo koupě zpátečné jest právo prodatelovo záležející v tom, že prodané věci výkupem zpět nabýti lze. Právo prodeje zpátečného jest právo, které kupec si vymínil, aby mohl koupenou věc prodateli opět prodati zpět. Pro oba tyto pojmy právní nenalézá se v římských pramenech příliš obšírného vysvětlení. Teprve ve starším německém právu vyskytuje se takovéto právo zpětného výkupu, které však zhusta uzavíráno bylo jenom ve způsobě jednání na oko, aby činiti se mohla úvěrná jednání ve případech, kde církev zapovídala bráti úroky.

Ob. obč. zák. posuzuje obojí jednání jako zvláštní druhy neboli vedlejší smlouvy trhu (smlouvy kupní) (§§ 1067—1071 o. o. z.).

II. Všeobecně podléhají obě tato jednání právní téměř obmezením a na obě odnášejí se tytéž předpisy (§ 1071 o. o. z.); i koupi zpátečnou i prodej zpáteční ujednati lze při uzavírání smlouvy kupní nebo později (rozh. ze dne 15. dubna 1875 č. 3709 sb. 5691). Je-li však výminka prodeje zpátečného a nebo koupě zpáteční tajena a nese-li se k tomu, aby zakryla právo zástavní nebo úvěr, dlužno posuzovati takovéto úmluvy na oko dle pravé jich povahy (§ 916 o. o. z.).